

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

2016/2

ZILLEGHEM

Handelingen van de Kring
voor Heemkunde en Geschiedenis
'Pastoor Ronse'

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Michel DURAN

*Van Leguma tot Freeze & Store. De geschiedenis van een Zedel-
gams bedrijf*

51

Paul VANDENBUSSCHE

Op de boekenplank. De Heeren Broederkes van den Moortelbak

81

Jaarlijkse ledenuitstap

88

37ste jaargang nr. 2 - april-mei-juni 2016

Redactie en bestuur

Bertrand Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou, Burg. J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Johan Braet, Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Noël Denolf, Snellegemsestraat 118, 8210 Zedelgem
Pol Denys, Hendrik Baekelandlaan 57, 8211 Aartrijke
Paul Vandenbussche, Guido Gezellelaan 44, 8210 Loppem
André Vanhevel, Belledreef 4, 8210 Veldegem
Johan Verplancke, Torhoutsesteenweg 396, 8210 Veldegem

Lidmaatschap: € 10,00

IBAN: BE48 7381 1720 5627 - BIC: KRED BE BB
Heemkundige Kring 'Pastoor Ronse' Zedelgem

Secretariaat en ledenadministratie

Willy Casier, Wildebeekstraat 23, 8211 Aartrijke
Tel. 0475/64.81.16 - E-mail: willy.casier@gmail.com

Redactiesecretariaat

Bertrand Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem
Tel. 050/82.42.74 - E-mail: bertrand.denys@telenet.be

Website en Facebook

users.telenet.be/pastoor.ronse
www.facebook.com/groups/657109921075905

Studies verschenen in 'Zilleghem' of uittreksels daarvan mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur. Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Illustratie op de cover

*Koning Albertstraat te Veldegem, met links vooraan het huis "Coudenys Moeder".
Fragment uit een postkaart van vóór de Eerste Wereldoorlog (verzameling Gemeentearchief Zedelgem)*

Van Leguma tot Freeze & Store

De geschiedenis van een Zedelgems bedrijf

Michel DURAN

De stichters (eerste generatie Maertens)

In 1922 startte Gustaaf Maertens samen met enkele landbouwers een conservenbedrijf aan het station van Zedelgem. De zaak ging rond 1930

Fig. 1 - Gustaaf Maertens

Fig. 2 - Irma Vanhaverbeke

failliet, maar Gustaaf bleef niet bij de pakken zitten en nam de zaak alleen over.

Uit een briefhoofd van de firma blijkt dat Gustaaf Maertens en zijn vrouw Irma Vanhaverbeke ook een handel dreven in aardappelen en meststoffen. Hij droogde ook cichorei.

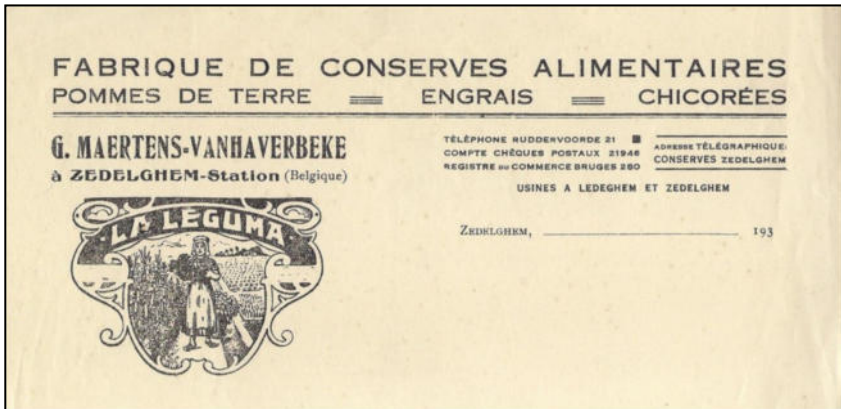

Fig. 3 - Briefhoofd van de Leguma ca. 1930

In het briefhoofd is er ook sprake van een tweede fabriek in Ledegem, de conservenfabriek *La Merveille* die toebehoorde aan de familie Copelu. Ze was gesticht in 1907 en werd in 1968 opgedoekt. We vinden echter nergens bewijzen dat er een samenwerking, fusie of overname zou gebeurd zijn.

Gustaaf overleed in 1953 en had twee opvolgers: André en Jacky. Gelukkig vonden we nog enkele foto's uit de beginjaren terug.

Fig. 4 - De oudste foto van de fabriek, 1923?

Fig. 5 en 6 - Volle bedrijvigheid aan de conservenfabriek, anno 1930

Fig. 7 - Woning van het echtpaar G. Maertens-Vanhaverbeke, pal tegenover de conservenfabriek aan de Ruddervoordsestraat

Fig. 8 - Grote bedrijvigheid aan het ouderlijke huis

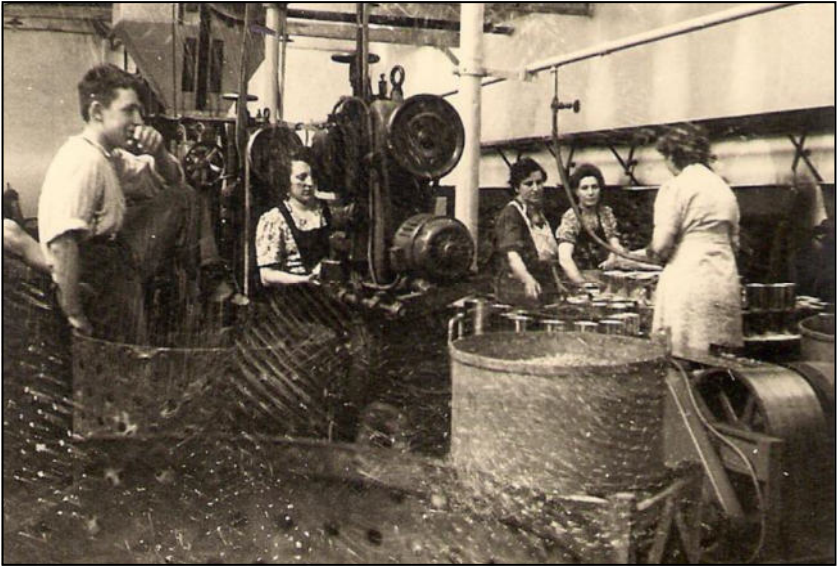

Fig. 9 - Vullen en leegmaken van de autoclaven

Fig. 10 - Etiketteren en verpakken in kartons 12 x 4/4, 24 x 1/2 en 6 x 3/1

Beelden van de productie

Er zijn weinig beelden van de productie. Op de bladzijde hiernaast tonen we toch een foto van het vullen en leegmaken van de autoclaven en het werk in het magazijn voor het laatste proces, het aanbrengen van de etiketten en het verpakken van de blikken in kartons.

Autoclaven zijn afgesloten drukvaten die gebruikt worden bij de sterilisatie van bepaalde materialen en/of producten; ze werken op basis van oververhitte stoom. Na het verpakken van conserven worden blikken gepasteuriseerd.

Leveringen

De leveringen in de Benelux gebeurden met eigen vrachtwagen en het transport naar Duitsland gebeurde door de firma Deventer uit Keulen met een Scania uit 1963. Deze vrachtwagen had bijna 1 miljoen kilometer toen hij uit circulatie genomen werd.

Fig. 11 - Scania vrachtwagen

Feesten in het dorp

Bij de inhuldiging van een pastoor of een burgemeester was Leguma altijd van de partij. Op de feestelijk versierde reclamewagen lezen we:

*Heer Burgemeester (of: E.H. Pastoor)
hier Leguma op de been
met conserven voor elkeen
zoekt ge groenten goed en fijn
een Leguma moet het zijn.*

Fig. 12-13 - Bij de inhuldiging van een burgemeester en een pastoor

De tweede generatie

In 1953 nam André (1922-1999) de zaak over en later kwam zijn jongere broer Jacky (1929-1960) ook in het bedrijf. André tekende verantwoordelijk voor de administratie, financiën en productie. Jacky nam de verkoop voor zijn rekening. Jacky stierf echter op heel jonge leeftijd en dat was een echt drama voor het bedrijf. Hij was enorm geliefd bij het personeel en de klanten. Jacky had zich ondertussen op 6 maart 1960 al verloofd met Sabine Verhaeghe. Hij had grootse plannen en was al aan het bouwen. Maar het lot besliste er anders over en Jacky stierf, na een kortstondige ziekte, op 18 juli 1960 te Leuven. Sabine trouwde later met architect Demeyere en woont nu nog in Kortrijk. (De contacten met de familie Maertens zijn wel snel verwaterd.)

Fig. 14 - Jacky Maertens

Fig. 15 - André Maertens

Fig. 16 - Verloving van Jacky Maertens met Sabine Verhaeghe

Na de dood van zijn broer, stond André er plots alleen voor! Gelukkig studeerde Eric Flamen, André's schoonbroer, af als technisch ingenieur en kwam ook hij in 1962 in dienst van het bedrijf, verantwoordelijk voor de productie, techniek en aankoop. André Maertens legde zich toe op de verkoop en de financiën van de zaak.

Evolutie van het bedrijf

Uit oude foto's blijkt dat het bedrijf in diverse fases uitgebreid werd. In 1963 werden de nieuwe bureaus ingewijd door de plaatselijke pastoor Vandermarliere en in aanwezigheid van burgemeester Joseph Lievens van Zedelgem en enkele notabelen.

Fig. 17 - Eric Flamen, toen hij nog jong en mooi was ... , zegt hijzelf.

Fig. 18 - Nieuwe bureaus naast de oude fabriek, anno 1963

Fig. 19 - Inhuldiging van de nieuwe bureaus met André Maertens, mevr. Flamen-Maertens, burgemeester Lievens en schepen Tack

Toen in 1964 landbouwmachines Excelsior van buurman Hessels failliet ging, kon de NV Maertens de gebouwen uit dit faillissement kopen. Dit betekende een serieuze uitbreiding van de stockageruimte. Dit valt duidelijk af te leiden uit de foto hieronder.

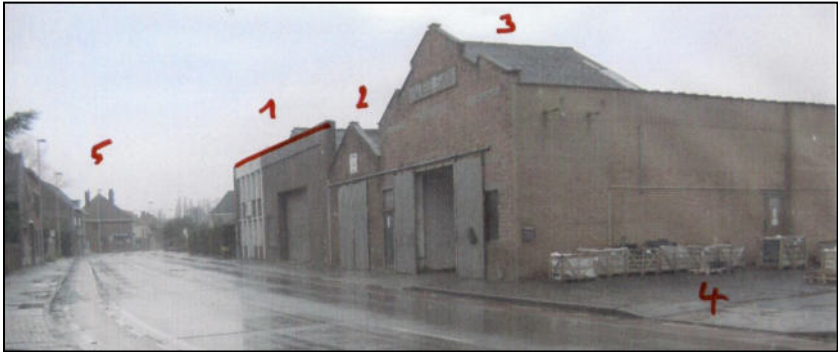

Fig. 20 - Op deze foto zien we: 1. Bureaus en deel van de oude fabriek ; 2-3-4. Uitbreiding door aankoop van de gebouwen van Hessels ; 4. Op die plaats werd een woning gesloopt en een parking aangelegd ; 5. Station van Zedelgem.

Fig. 21 - Deze foto illustreert de uitbreiding door aankoop van de gebouwen Hessels achteraan de fabriek van Leguma: 6. Woning Hessels, door André Maertens gekocht om te verhuren ; 7. Magazijn van de firma Hessels, vernieuwd in de jaren '80 ; 8. Keuken van de fabriek, waar de goederen voorbereid en gesteriliseerd werden

Fig. 22 - Wie goed kijkt, kan nog de benaming Excelsior (firma Hessels) zien!

Fig. 23 - In 1970 werd de oude gevel gesloopt en vervangen door een eigentijdse versie.

Fig. 24 - De laatste verbouwing dateert van 1980, met een ruime uitbreiding van de magazijnen met laadkaaien. Merk ook de twee eigen Scania's van Leguma op.

De werkzaamheden in het bedrijf

In de zomermaanden was het altijd een drukte van jewelste in de Ruddervoordestraat en achteraan de fabriek in de Nijverheidsstraat. De boeren brachten dan hun doperwten, sperziebonen.... met paard en

Fig. 25 - Wachtende boeren met een lading doperwten

Fig. 26 - Losplaats van de aangevoerde groenten

Fig. 27 - Tot de jaren '70 werden de erwten ter plaatse gedorst onder het toezien van Eric Flamen. Later werd overgeschakeld op mobiele dorsers.

Fig. 28 - Eerste mobiele dorser (1974). De erwten moesten wel eerst nog gemaaid worden. Type Frank Van Remoortere, 'erwten-opraap-dorsers'.

kar en later met de tractor naar de fabriek. Enkele oude foto's uit de collectie van Mevr. A. Maertens illustreren dit.

Leguma tijdens de jaren zestig

In 1962 had Eric Flamen het directieteam versterkt naast André Maertens die verantwoordelijk was voor financiën en verkoop. Uiteindelijk begon de last te wegen op André en hij ging, op aandringen van zijn vrouw, op zoek naar een rechterhand. Hij stak zijn licht op bij de Sint-Ignatius hogeschool in Antwerpen. Zo kwam Michel Duran in 1969 (afgestudeerd in 1965 als lic. Handels-en Financiële wetenschappen) in dienst als verkoopsleider.

De twee jonge kaderleden Eric Flamen en Michel Duran namen het bedrijf meteen op sleeptouw. Nieuwe markten werden aangeboord en

de export van Belgian Baby Carrots naar de USA werd een succes. Ook Duitsland zorgde voor een serieuze uitbreiding van de volumes. Via deelname aan de beurzen van Anuga en Sial werden tal van nieuwe exportlanden aangeboord.

In het bedrijf was het machinepark ondertussen verouderd en zat het daardoor aan het maximum van zijn capaciteit. André Maertens talmde met de nodige investeringen, om-

dat hij rond 1975 nog niet wist of een van zijn kinderen later in de zaak zou komen. Phillippe, zijn oudste zoon, was pas 20 en studeerde nog, Christophe was nog jonger. Het jeugdige kader met Eric en Michel bleef echter ambitieus, maar zonder nieuwe investeringen bleven zij op hun honger zitten!

Michel Duran bleef niet bij de pakken zitten en startte in 1977 met een divisie import. Aan het gamma blikgroenten werden fruitconserven uit Zuid-Afrika, tomatenproducten uit Italië, asperges uit Taiwan en champignons uit Frankrijk toegevoegd. André Maertens was aanvankelijk argwanend.

De verkoop van de importgoederen werd samen met de blikgroenten geleverd en zorgde voor een aanvulling van de ladingen op de vrachtwagens en een lagere transportkost.

Fig. 29 - Stand van Leguma op de beurs van Anuga in Keulen, gesponsord door de Belgische Dienst Buitenlandse Handel.

Kader

Ceo: André Maertens, later opgevolgd door Philippe Maertens

Directie fabricage: Eric Flamen

Directie verkoop: Michel Duran

Administratie: Danny Sap, opgevolgd door Danny Debruyne

Magazijn en logistiek: Roland Verhaeghe

Boekhouding: Daniël Buffel

Fig. 30 - Wel en wee bij het personeel. Geregeld werd er feest gevierd in het bedrijf: jubilea, afscheid van een personeelslid, huwelijk... Hier poseert het personeel bij het afscheid van meestergast Arsène Maertens en 40-jarig bestaan van de firma in 1963

Fig. 31 - 60-jarig bestaan van de firma in 1982. Zittend v.l.n.r.: Véronique, Philippe, mevrouw Maertens, André, Carine, Christophe Maertens, mevrouw Michel Duran en Michel Duran juist erboven.

De aanpak was eenvoudig: alle klassieke importeurs uit Antwerpen verkochten hun producten vanuit Antwerpen en wij leverden franco thuis. De klassieke importeurs (Charlier, Boost) uit het Antwerpse zagen het niet graag gebeuren en de verkoop werd een succes.

Op 1 juli 1979 verliet Eric Flamen onverwacht de zaak en startte een nieuw bedrijf Flaminex (verkoop van machines voor de groentenuitdustrie). Hij verwierf het exclusieve agentschap van Herbort, een Duitse fabrikant van mobiele erwtendorsers, en Gouda, een Nederlandse fabrikant van steampeelers. Daarnaast legde hij zich toe op de verkoop van tweedehandsmaterieel.

Verkoop in België

Retail

Leguma had 3 vertegenwoordigers voor Oost- en West-Vlaanderen in vast dienstverband. Ze verplaatsten zich met een Ford Taunus en hadden altijd wat voorraad bij, die ze ter plaatse konden achterlaten. Verder waren er nog 2 zelfstandige agenten: één voor Wallonië en één voor Antwerpen-Limburg.

Leguma werd niet aanvaard als erkend leverancier bij Unic en Nopri. Daarom besliste Leguma dan maar om rechtstreeks te gaan leveren bij deze supermarkten. Aangezien Unic en Nopri hun huismerk vrij duur verkochten, was Leguma zelfs goedkoper dan hun eigen merk. Omdat Unic en Nopri meestal zelfstandig uitgebaat werden, kozen velen onder hen voor Leguma. Maar de centrale zag het niet graag gebeuren en Leguma werd als piraat-leverancier beschouwd.

Bij Samgo (Aalst), Alvo (Antwerpen-N en -Z), Simul (Brugge), De

Garf (Gent) en Districo (Bissegem) behoorde Leguma wel bij de erkende leveranciers. Het had zelfs een F1- of grootdistributieklant, Cora (Rocourt) die onze eerste F1-klant onder de naam Leguma was. Dan verscheen Aldi op de Belgische markt en Cora kreeg een Aldi-winkel tegenover zijn ingang. Leguma stelde voor al de referenties van Aldi te leveren tegen een scherpe prijs onder het etiket Bonne Cuisine, maar alle Cora's moesten het gamma Leguma en Bonne Cuisine opnemen en dit gebeurde! Cora had in totaal 5 hypermarkten in Wallonië en Brussel.

Na het faillissement van Marie-Thumas in 1980 verwierf de firma Talpe (Kortemark) het alleenrecht om het ARTIS HISTORIA-punt te plaatsen op de Star groenten in blik. Dit sloeg aan bij de consumenten en het gaf aan Star een boost in de verkoop. Artis organiseerde geregeld Artis festivals en Star ging daar gretig op in en leverde grote hoeveelheden in consignatie en stelde voor 2 dagen een animator ter beschikking. Deze acties sloegen aan en de winkelier werd meer en meer overtuigd van de sterkte van het merk Star. Leguma verloor een na een zijn beste Unice en Nopri-winkels en de supermarkten van Alvo en Samgo kozen nu ook resoluut voor het merk Star. Als verkoopleider vond Michel Duran niet direct een antwoord op deze nefaste gang van zaken.

Fig. 32 - Etiket Star 1980 met Artis Historia-punt. Er stond 1 punt op een blikje van 1/4 l, 2 punten op 1/2 l en 4 punten op 4/4 l.

Fig. 33 - Reclamefolder uit 1976. De NV Maertens was een kleinere speler op de Belgische markt met het accent vooral op het grootverbruik (3 en 5 kg blikken) en export. De blikgroenten en later de diepvriesgroenten werden verkocht onder het merk Leguma, ontleend aan Légumes Maertens en voor de discounters werd het merk Bonne Cuisine gebruikt.

Catering

De afdeling catering hield wel goed stand en met het opstarten van de afdeling import, had Leguma nog een bijkomende troef bij deze klanten. De concurrentie met vooral La Corbeille was wel heftig. Bijna alle grossiers horeca waren klant: Mea & Fermière (Fleurisi), Gilco (Comblain), Theunissen en Raes (Brussel), Finesse (Hasselt), Dewulf (Wervik), ZB centrale, Vanhaecke (Brugge), Deloore (Gent)...

Verkoop Duitsland

Hier werd een beroep gedaan op plaatselijke agenten. Werner Schaefer in Hamburg, Schulte & Tatenhorst in Mulheim a.d. Ruhr, Paul Laux Trier en de firma Schencker in Köln. Via Schulte werd Aldi een vrij belangrijke klant en ook met Edeka, Rewe, Coop ... werd zaken gedaan.

Verkoop Nederland

Hier was Leguma vooral goed ingeburgerd in de catering en de hele HGC groep was klant. We hadden er een agent, de heer Van der Heijden uit Breda. Toen Bonduelle in 1976 in Nederland een filiaal stichtte en zich in eerste instantie op de horeca toelegde, hadden ze aan Leguma een flinke concurrent. Verder leverde Leguma ook 1/4 blikjes aan de supermarkten 'Hermans'. Via agent K. Meertens werd er ooit eens aan Albert Heijn geleverd!

Verkoop Luxemburg

De heer Hanrion was er agent en heel goed ingeburgerd bij Leesch Frères, supermarkten Cactus. Leguma leverde eerst onder het merk Vivo en later onder Cactus. Verder beleverde Leguma enkele grossiers in horeca. Hanrion was ook de agent voor de importeur Boost uit Antwerpen en wilde/kon dus geen importartikels voor Leguma verkopen.

Fig. 34 - Aanvoer van Baby Carrots voor de speciale productie voor de USA.

Fig. 35 - Bezoek van een klant uit Schotland. V.l.n.r.: Jacky Maertens, mevr. Duncan, Mr. Duncan en André Maertens.

Verkoop USA en Canada

De verkoop van Belgian Baby Carrots in 3 kg blikken naar de USA was totaal nieuw voor Leguma. Gelukkig kon Inacol ons helpen met het opstellen van het dossier voor de FDA (Food and Drug Administration). Onze grootste klant was American Roland Foods uit New York, maar ook Sexton uit Chicago en S.E. Rykoff uit Los Angeles, Aboosamara Kouri ltd., Montréal, behoorden tot onze klanten.

Verkoop UK

Al van in de beginjaren was er export naar de UK en Schotland en deze werd verder ontwikkeld. Hier ging het vooral om aardappelen, wortelen in 3 kg-blikken en enkele specialiteiten zoals voetselder in 4/4. Enkele klanten: Thomas H. Snuggs, Nathan Frost, Plantin Bros, Kiril Mischeff.

Verkoop over zee

Er werd een beetje naar overal geëxporteerd: van Bermuda, Bahama's,

Virgin Islands, over de Canarische eilanden, Ceuta en Melilla, Rhodos, naar heel wat Afrikaanse landen (Ivoorkust, Angola), La Réunion, Seychellen, Beirut Moussalem Bros en zelfs tot in Australië! In de jaren '70 was het merk Leguma aanwezig in tal van supermarkten in Gran Canaria en Tenerife. Via de agent Paris-Outremer voerden we veel uit naar Nieuw Caledonië, Luanda, Madagascar, Dakar. Leuke anekdote: ieder jaar ging het echtpaar André Maertens-Flamen in de maand mei met vakantie. In januari wist ik al waar ze naartoe gingen. Begin januari zei André me al "vraag eens bij de B.D.B.H. (Belgische Dienst Buitenlandse Handel) de adressen van importeurs in Senegal" en dan wist ik meteen dat ze naar Dakar zouden gaan.

De derde generatie

In 1982 kwam de zoon Philippe in de zaak en trok vader André zich meer en meer terug. Philippe, gesteund door zijn moeder Thérèse Flamen, wou starten met de productie van diepvriesgroenten. Het succes van de talrijke West-Vlaamse diepvriesbedrijven (Pinguïn, Ardo, Westfro, Horafrost, Dicogel...) stak hun de ogen uit. Op een maandagmorgen kwam Philippe in het bureau en zei me "we beginnen met diepvries". Ik schrok me een bult en vroeg direct naar zijn businessplan en het kostenplaatje. Maar dat was er niet en de vrijdag kwam er al een architect langs om de bouwplannen

*Fig. 36 - Philippe Maertens
(1956-2009)*

DIEPVRIES · SURGELÉS

Leguma

TIEFKÜHL
FROZEN VEGETABLES

N.V. G. MAERTENS S.A. Ruddervoordestraat 36 B-8210 ZEDELGEM (Belgium) Tel. 050/20.93.93 Telex 81.275

Fig. 37. Advertentie voor diepgevroren groenten van Leguma

te bekijken. Een paar maand later, najaar 1983, werd er met de bouw van een nieuw complex begonnen, op een braakliggend terrein achter de conservenfabriek. Mijnheer André, eerder conservatief, wilde zijn spaarcenten niet meer in dit project steken en er werd een beroep gedaan op een lening bij de bank. De kosten liepen uit de hand en de bouw was tegen de nieuwe oogst van juli 1984 nog niet klaar. De gecontracteerde doperwt en bloemkolen werden bij collega Horafrost Staden ingevroren. De nieuwe fabriek raakte pas klaar in november en dan waren juist de spruiten aan de beurt. Geluk bij een ongeluk, waren de spruiten op de vrije markt goedkoper dan de gecontracteerde en we konden van deze gelegenheid profiteren. Maar spruitjes worden enkel gesorteerd op bepaalde maten verkocht en wij hadden geen sorteerder. De kostprijs bleek 1 miljoen Belgische frank te zijn en André vond dat hij al genoeg geïnvesteerd had en wilde geen sorteerder meer kopen. Gevolg: de spruiten bleven onverkocht. De volgende oogst 84/85 begon in mei met spinazie, gevolgd door bloemkool, doperwt ... De fabricatie verliep niet al te vlot, want we misten een productieman met vooral 'diepvries'-ervaring. De verkoop kwam moeilijk op gang, want we hadden nog geen volledig gamma, en als laatste nieuwkomer in de rij, hadden de klanten niet op Leguma zitten wachten. Ook bloemkolen worden gekalibreerd verkocht, zoals de spruiten en meneer André bleef bij zijn standpunt en wou geen sorteerder kopen.

Michel Duran zag de toekomst somber in en besliste met pijn in het hart om de zaak te verlaten. In oktober 1985 verliet hij Leguma en vervoegde Talpe conserven (Star) in Kortemark als sales manager Benelux en Duitsland. Danny Debruyne, in de firma sinds 1980, volgde hem op bij Leguma en deed dit vrij behoorlijk! In 1987 zou hij ook andere oorden opzoeken en vervoegde de firma Hanssen in Ardooie en is sinds 2001 mijn opvolger bij Bonduelle, als verantwoordelijke Private Label

Fig. 38-39 - Twee etiketten van de Leguma

Benelux. De Internationale concurrentie werd onhoudbaar. Vooral Bonduelle uit Frankrijk zette vanaf de jaren tachtig een echt offensief in. Bonduelle was al nr. 1 in Duitsland en Nederland en nr. 2 in Frankrijk. In 1980 namen ze het failliete Marie Thumas over en werden ook de nr. 1 in België. Er waren nog veel te veel aanbieders en de macht van de distributie was te groot en zij dicteerden de prijzen! Er moest duidelijk iets gebeuren, want de sector verloor geld. Er waren al een paar fusies gebeurd in Frankrijk.

Maar ook Bonduelle kreeg problemen. De verkoop van het merk Bonduelle begon te stagneren en de verkoop van de huismerken steeg ieder jaar. Bonduelle interesseerde zich niet in huismerken en deed er zeer minachtend over en noemde het 'remplissage'. Bruno Bonduelle, president van de groep Bonduelle, had een visie en probeerde de markt verder te saneren, door de concurrenten, meestal in moeilijkheden, op te kopen om ze daarna te sluiten. Hij besliste om zich ook te concentreren op huismerken en noemde het 'le mal nécessaire'! Hij ging op zoek naar de geschikte partner en vond die in de firma Philipon.

Tussen 1987 en 1998 realiseerden Bonduelle en Cecab (d'Aucy) een aantal fusies in Frankrijk. In 1998 was de sanering in Frankrijk een feit en van de 20 fabrikanten bleven er nog slechts 2 over.

In de groep Bonduelle was inmiddels Daniël Bracquart sinds 1994 de president van de groep geworden. De Distributie organiseerde zich op Europees niveau en de sanering alleen in Frankrijk voldeed niet om het hoofd te kunnen bieden aan de macht van deze Distributie! Daarom besliste de heer Bracquart dat er een verdere sanering moest gebeuren in België en Nederland.

1988: de firma Talpe (Kortemark) werd overgenomen door de groep

Bonduelle. Het produceerde verder voor Primeurop, maar zou in 1998 gesloten worden. De diepvriesafdeling werd verkocht aan Dujardin uit Koolskamp.

2008: de groep La Corbeille werd overgenomen door Bonduelle en in 2011 sloot de fabriek.

Rena was inmiddels failliet (1996) en er bleef in België nog maar één fabriek over: Scana Noliko in Bree en daarmee was de sanering in België ook een feit.

In Nederland had Bonduelle een eigen filiaal sinds 1976 en waren de blikgroenten de onbetwiste nr. 1, maar Hak domineerde de verkoop van groenten in glas. Hak stond tweemaal te koop en werd overgenomen door Heinz en later door Dutch Glory. Blijkbaar was Bonduelle niet echt geïnteresseerd in glas en liet de kans liggen om ook in Nederland en België nr. 1 te worden in glas. Ook in Nederland was er een natuurlijke sanering gebeurd (Burcht, Hero, Veluco, Jonker Fris... waren gestopt/overgenomen) en bleven er maar twee fabrikanten meer over: Coroos in Kapelle Biezeling en Hak in Giesen.

In deze context en deze woelige tijden was het maar normaal dat de firma Leguma ook in moeilijkheden geraakte. In november 1989 werd het faillissement aangevraagd. De familie Maertens zag geen toekomst meer in haar bedrijf en plande het faillissement. Aangezien het een NV was en de gebouwen eigenlijk privébezit waren en verhuurd aan de NV en het machinepark verouderd, verloren ze weinig kapitaal en ze hadden het geluk en konden de nieuwbouw diepvries voor een prikje terugkopen uit het faillissement, want deze gebouwen stonden op een terrein dat toebehoorde aan de familie Maertens.

Freeze & Store

De zoon Philippe startte in 1990 met Freeze & Store, een nieuwe zaak met diepvries-, koele en droge stockage met aanvullende service, staat er op zijn website. Tijdens een fietsuitstap met vrienden kwam Philippe tragisch om het leven op 5 augustus 2009 in Houtave. Zijn echtgenote Marie-Christine Vanderhaeghe runde de zaak verder, maar overleed ondertussen op 25 juli 2015. Haar oudste zoon Maxime Maertens heeft nu de leiding van Freeze & Store.

Fig. 40 - Freeze & Store anno 2014

U kunt meer te weten komen over al de Belgische concurrenten van Leguma en hun geschiedenis op de volgende website van Benoit Vanhees:

www.retroscoop.com

Ga naar 'industrieel patrimonium', selecteer het artikel 'Marie Thumas deel 1, 2 en 3'. In deel 3 staat er een beschrijving van al de fabrikanten van groenteconserven in België. Veel kijk- en leesgenot!

Op de boekenplank

Paul VANDENBUSSCHE

'De Heeren Broederkes van den Moortelbak'. 250 jaar vrijmetselarij in West-Vlaanderen.

Jeffrey TYSENS en Dominiek DENDOOVEN (red.)

Brussel, Academic and Scientific Publishers, 2015, 197 p.

ISBN 978-90-5718-437-6

De titel van het boek is een niet van spot gespeende omschrijving waarmee Guido Gezelle vrijmetselaars aanduidde in 't Jaer 30 van 25 februari 1867. De Brugse krant 't Jaer 30'. *Politike Wegwyser voor Treffelyke Liederen* stond onder redactie van de priester-dichter die zich hier offensief inzette in de katholieke media tegen het opkomende liberalisme. Het boek schetst in zeven hoofdstukken achtereenvolgens:

De inplanting en de evolutie van de vrijmetselarij in Noord-, respect. Zuid-West-Vlaanderen

De eerste loges in West-Vlaanderen zagen het licht onder het Oostenrijks Bewind: te Brugge werd de werkplaats 'La Parfaite Egalité' opgericht in 1776; de Oostendse loge 'Les Trois Niveaux' volgde in 1784. Deze loges waren geen lang leven beschoren en daarenboven vaardigde Jozef II restrictieve maatregelen uit die het logeleven sterk beknotten. Onder het Napoleontische regime werden nieuwe loges opgericht die de overgang naar het Hollandse Bewind grotendeels overleefden. Dit was niet het geval bij de oprichting van België: alle loges in onze provincie staakten hun werkzaamheden. De Belgische maçonnerie ontwik-

kelde zich vanaf 1838 sterk in antiklerikale zin als gevolg van haar veroordeling, uitgesproken door de Belgische bisschoppen in hun herderlijk schrijven van 20 december 1837.

In West-Vlaanderen zijn drie grote centra van maçonnieke activiteit, nl. Brugge, Oostende en Kortrijk.

De oudste actieve loge in de provincie is de Brugse werkplaats 'La Flandre' (1881). Tweede in de rij is de Kort-

rijkse loge 'L' Amitié' (1907) gevolgd door de Brugse gemengde loge 'Aurore' (1930). In Oostende werd de loge met de naam 'Les Trois Niveaux' (voor de derde maal!) opgericht in 1931 en in 1937 zag de loge 'Simon Stevin' het licht in Brugge. Zij was de enige loge in de provincie die toentertijd het Nederlands als werktal gebruikte.

Pas vanaf 1960 zouden nieuwe werkplaatsen het licht zien.

Bij het verschijnen van het boek eind 2015 waren in Brugge acht loges actief waarvan vijf werkplaatsen uitsluitend mannelijke leden tellen en drie loges een gemengd karakter hebben. In Brugge delen de plaatselijke loges (op één uitzondering na) het gebruik van de logegebouwen, gelegen in de Beenhouwersstraat, die één van de mooiste maçonnieke

tempels van het land herbergen. In Oostende zijn zes loges actief waarvan er vier exclusief uit mannen bestaan en twee gemengd zijn. In Kortrijk werken vier loges waarvan er drie uitsluitend uit mannen bestaan en één een gemengd karakter heeft. Om het plaatje volledig te maken: in Wulpen (Koksijde) werken twee loges , één mannelijke en één gemengde.

De West-Vlaamse loges behoren tot vier obediënties of grootmachten (= overkoepelende administratieve organisaties), nl het Groot Oosten van België (GOB), de Grootloge van België (GLB), de gemengde internationale obediëntie 'Le Droit Humain' (DH) en de Reguliere Grootloge van België (RGLB). Daarnaast is er in Brugge ook nog een kapittel en een aeropagus actief waar een vrijmetselarij met een uitgebreid gradenstelsel beoefend wordt. Eind 2015 heeft het spectrum van loges zich nog verruimd: in Brugge werd een nieuwe werkplaats met gemengd karakter opgericht, die administratief onder een vijfde obediëntie werkt (Lithos Confederatie van Loges).

De West-Vlaamse vrijmetselarij heeft sinds 1960 een spectaculaire groei gekend. Waren er tot dan amper vijf loges in onze provincie actief, nu zijn dit er meer dan twintig geworden. En van deze evolutie is het einde blijkbaar nog niet in zicht...

De West-Vlaamse loges en hun engagement voor het lekenonderwijs

De West-Vlaamse loges hebben zich steeds bijzonder strijdvaardig opgesteld m.b.t. het onderwijs, met name de vrije vrijzinnige scholen en de openbare school. De rol van Dr. Honoré Houvenaghel wordt uitge-

breid in het boek belicht. Deze Nieuwpoortenaar, leraar wiskunde aan het Koninklijk Atheneum van Oostende, lid van de Oostendse loge 'Les Trois Niveaux', heeft een cruciale rol gespeeld bij het tot stand komen van het 'Verbond ter Verdediging van het Officieel Onderwijs in West-Vlaanderen'. Dr. Houvenaghel, die actief werd in het verzet in WO II, werd net vóór de bevrijding in 1944 opgepakt, aangehouden en naar Duitsland gedeporteerd waar hij stierf in het concentratiekamp van Neuengamme op 25 april 1945.

West-Vlaamse vrijmetselaars en de vrijmetselarij in West-Vlaanderen tijdens de Eerste Wereldoorlog

Gedurende WO I vielen alle logeactiviteiten stil. In onbezet gebied werd in De Panne in 1915 een frontloge opgericht, 'La Patrie', waarvan de meeste leden militairen en oorlogsvrijwilligers waren die in de medische diensten actief waren, maar ook leden van de Brugse loge 'La Flandre' en de Kortrijkse loge 'L'Amitié' in haar rangen telde.

Daarnaast waren ook buitenlandse veldloges actief en in het Londense Museum of Freemasonry prijken o.m. een slagblok/mokerblok die in mei 1915 gemaakt werd uit een eiken balk, afkomstig van de Ieperse Sint-Maartenskathedraal, evenals een winkelhaak die door Britse vrijmetselaars gebruikt werd tijdens logebijeenkomsten achter het front.

De activiteiten van enkele vrijmetselaars tijdens WO I in het onbezette gebied van onze provincie worden belicht. Komen o.m. aan bod: dr. Antoine Depage, chirurg en professor aan de ULB, en zijn titanenwerk in het veldhospitaal 'L'Océan' in De Panne, dr. Charles De Beer, de eerste voorzittend meester van de Kortrijkse loge 'L'Amitié' en bataljonsgeneesheer bij het 13de Linieregiment, werd door een ontploffende

granaat getroffen wat hem het leven kostte en Arthur Stoffel, textielhandelaar, die samen met een noodcomité tijdelijk de stad Ieper in penibele oorlogsomstandigheden met grote bekwaamheid bestuurde terwijl de burgemeester en de complete gemeenteraad de stad waren ontvlucht.

De West-Vlaamse vrijmetselarij tijdens de Tweede Wereldoorlog

Bij het uitbreken van WO II vielen alle logeactiviteiten weerom stil. De West-Vlaamse werkplaatsen troffen elk maatregelen om de maçonnieke documenten uit de handen van de Duitse invaller te houden. Op het geval Kortrijk na, betekende dit dat alle archieven verloren gingen. De Duitse bezetter stelde de loges buiten de wet en hun vermogen werd verbeurd verklaard. In Brugge werden de lokalen geplunderd en de Gestapo stal o.m. de boeken uit de bibliotheek. Vanaf 1 maart 1943 tot 10 september 1944 werden de logegebouwen betrokken door de collaborerende organisatie DeVlag.

In Kortrijk werden de gebouwen gebruikt door de bezetter, o.m. voor de medische controle van prostituees. In de loop van de oorlog werden de gebouwen door de Duitsers geplunderd en collaborateurs - i.c. anti-maçonnieke activisten - eisten het voorhanden zijnde boekenmateriaal op. In Oostende werden de gebouwen die de oorlog overleefden eveneens leeggeroofd. Na de oorlog namen eerst de Britse YMCA en nadien de Royal Marine er tijdelijk hun intrek.

In 1941-'42 richtte de antimçonnieke liga een rondreizende tentoonstelling in gericht tegen de vrijmetselarij. In Ieper en Oostende werd de tentoonstelling geen succes; in Kortrijk trok ze een 1.800 en in Brugge een 6.600 bezoekers.

Doordat de bezetter alle logegebouwen in de provincie leeggeroofd had, vroeg het wel even tijd vooraleer de logeactiviteiten na de oorlog hervat konden worden. In Oostende duurde het zelfs tot 1946.

In alle loges werd nagegaan of de leden van collaboratie en incivisme konden worden vrijgepleit. Daar waar dit niet het geval was, werden die leden (een miniem aantal!) uit de loge gezet of namen ze zelf ontslag.

Vrouwen en vrijmetselarij in West-Vlaanderen

Een bijzondere plaats in de West-Vlaamse vrijmetselarij wordt ingenomen door drie West-Vlaamse vrouwen uit Kortrijk. Nog vóór WO I werden ze in de vrijmetselarij ingewijd, wat in deze pionierstijd heel vroeg was. Dit gebeurde weliswaar in een gemengde loge in Rijsel, waarheen deze dames geleid werden door vooruitstrevende leden van de Kortrijkse loge 'L' Amitié'.

Zoals hoger reeds vermeld, duurde het nog tot 1930 vooraleer de eerste zowel voor vrouwen als mannen toegankelijke loge in West-Vlaanderen werd opgericht, nl de loge 'Aurore nr 921' (DH) in Brugge.

Een sociologische benadering van de vrijmetselarij in West-Vlaanderen

Maakten een eeuw geleden rijke renteniers en industriëlen de talrijkste groep uit van de leden van de vrijmetselarij in onze provincie, thans wordt de grootste groep gevormd door leden die actief zijn in de onderwijssector. De vrijmetselarij is democratischer geworden, maar men

zal er met een vergrootglas arbeiders moeten zoeken.

Desalniettemin, in onze provincie bloeit de vrijmetselarij; het aantal werkplaatsen zowel als het aantal leden neemt gestaag toe.

Het illustratiemateriaal dat in het boek voorkomt, is van uitzonderlijk gehalte (fotografie: Jean Godecharle) en geeft de lezer een nooit eerder geziene inkijk in het patrimonium van de loges in West-Vlaanderen, in de eerste plaats Brugge.

Ik heb tot slot vier bemerkingen:

1. Sinds meerdere decennia is vrijmetselarij in onze provincie veel meer dan het verhaal van 'La Flandre' en 'L'Amitié'. De geschiedenis en de betekenis van de meeste werkplaatsen wordt in dit boek proportioneel sterk onderbelicht.

2. Enkele loges in onze provincie maken nog altijd gebruik van het Frans gedurende hun werkzaamheden. Als de taal van de vrijmetselarij al universeel is, kan dit hier dan niet gewoon in het Nederlands, onze taal?

3. Geen enkel hoofdstuk, geen enkel woord in dit boek werd door een vrouw geschreven. Voor mij is dit een gemiste kans!

4. Sinds haar ontstaan in de 18de eeuw voert de vrijmetselarij het gelijkheidsbeginsel heel hoog in haar vaandel. Hoe krijgen de leden die deel uitmaken van exclusief uit mannen samengestelde loges in onze provincie het vandaag uitgelegd dat zij nog steeds het lidmaatschap van hun elitair initiatiek genootschap aan vrouwen blijven weigeren?

JAARLIJKSE LEDENUITSTAP

zondag 4 september 2016

Bezoek aan *Westfront* te Nieuwpoort

Het monument voor koning Albert I aan de 'Ganzepoot' (het sluizen-complex) in Nieuwpoort kent iedereen. Elk jaar, op de eerste zondag van augustus, brengen oud-strijders er hulde aan de koning-ridder. Onder het monument huist sinds oktober 2014 het museum 'Westfront', gewijd aan de onderwaterzetting van de polder tussen IJzer en spoorwegbedding op 26-27 oktober 1914, die de opmars van de Duitse troepen stopte. Een tijdelijke tentoonstelling 'De kunst van het herinneren' vertelt over de prominente aanwezigheid van kunstenaars in Nieuwpoort tijdens de oorlog. Zij werkten in een schuilkelder in opdracht van het Belgisch leger en legden de verwoestingen vast.

We vertrekken om 13.10 uur op de markt van Zedelgem. De rondleiding start om 14.00 uur aan de ingang van 'Westfront'. Er is voldoende parkeergelegenheid in de buurt. We ronden ons bezoek af in Ramskapelle waar eventueel nog de gratis tentoonstelling bezocht kan worden over 'Ramskapelle 1914 waar het tij keerde'. Daar wordt aan de deelnemers een glas aangeboden.

Deelnameprijs € 5,00.

Kasteel van Loppem

Neogotisch topmonument met rijke kunstcollecties,
romantisch park met vijvers en doolhof

Een ideale daguitstap!

De manege biedt een uniek kader
voor elk evenement, feest of seminarie.

Openingsuren, tarieven en andere info:
www.kasteelvanloppem.be

Steenbrugsestraat 26 - 8210 Loppem

WALCARIUS VERZEKERINGEN

BVBA

Groenestraat 31 bus 2, 8210 Zedelgem

Tel 050 20 06 02

johan.walcarius@verz.kbc.be

KBO 8887 868 615, rekeningnummer BE50 7390 3058 3018
Verbonden agent: FISMA, 181723A, van kbc-verzekeringen nv,
Prof. Roger Van Overstraetenplein 2, 3000 Leuven, btw 0455 982 840, vat Looisew

GARAGE DEKETELAERE
VELDEGEM — LOPPEM

Torhoutsesteenweg 383
8210 Veldegem
Tel: 050/27.74.94

Autobaan 17
8210 Loppem
Tel: 050/822.822

www.opeldeketeleare.be
info@opeldeketeleare.be

Reeds meer dan 40 jaar een familiebedrijf!

Persoonlijke service ...
...van generatie op generatie!

Reeds 3 generaties is DEKETELAERE
onlosmakelijk verbonden met OPEL

 bouwmaterialen
MAERTENS n.v.

Zedelgem

- bouwmaterialen
- vloer & wandtegels
- blauwsteen
- basalt
- kandla
- graniet
- witsteen

Diksmuidse Heirweg 73, 8210 Zedelgem
tel. 050/20.91.01
info@maertensbouwmat.be

www.maertensbouwmat.be